

Mihai Gligor – Situl arheologic de la Alba Iulia - *Lumea Nouă*. Istoricul cercetărilor

Tabloul general privind istoricul cercetărilor din așezarea neolitică și eneolitică de la Alba Iulia - *Lumea Nouă*, scoate în evidență situația disproporționată între cercetările de teren efectuate și valorificarea științifică a rezultatelor săpăturilor. Din această cauză, realitățile arheologice de aici - evidențiate de cercetări stratigrafiate — sunt mai puțin cunoscute, fiind depășite de „faima” așezării. În consecință, apariția unor confuzii este inevitabilă, cu repercusiuni negative în planul identificării și circumscrierii corecte a fenomenelor culturale caracteristice comunităților preistorice de aici. Enumerăm succint câteva concluzii cu caracter general, care se desprind în stadiul actual al cercetărilor.

Pentru situl neolitic și eneolitic de la Alba Iulia - *Lumea Nouă*, coloana stratigrafică se prezintă în felul următor: Vinča B-C - *Lumea Nouă* - Foeni - Petrești - Coțofeni.

Locuirea vinčiană de la *Lumea Nouă* acoperă așadar faza clasică și parțial cea târzie a culturii. Principalul motiv pentru care locuirea de fază Vinča C nu este mai consistentă, se datorează, în opinia noastră, sosirii — la scurt timp după comunitățile vinčiene târzii - în așezările din Transilvania a unui nou val migraționist, identificat cu purtătorii grupului Foeni, deosebit de dinamic.

Așezarea a avut și un sistem de fortificații, parțial identificat, din vremea locuirii Foeni, constând din mai multe șanțuri, de forme și dimensiuni diferite, ce marchează limitele de sud și vest ale așezării. Dispunerea șanțurilor conduce la ideea unui plan circular-concentric al așezării, cel puțin la acel moment cronologic.

Din cercetările efectuate în ultimii ani, rezultă că cea mai intensă locuire aparține purtătorilor grupului Foeni, cu precădere în sectorul C. Prin descoperirile de factură Foeni de la *Lumea Nouă*, teoria neautohtonistă privind geneza culturii Petrești câștigă un solid punct de sprijin. Dacă în urmă cu câteva decenii argumentele privind autohtonismul sau neautohtonismul culturii Petrești erau afirmate cu precădere având la îndemână dovezi indirecte, rezultatele cercetărilor arheologice din ultima vreme în arealul transilvănean, racordate la descoperirile din Banat, ne oferă o nouă realitate, bazată pe materiale arheologice stratigrafiate și pe metodele de cercetare și datare conexe arheologiei. Ne raliem celei de a doua teorii privind geneza culturii Petrești. Impulsurile de sorginte sudică sunt definitorii în nașterea acestei civilizații la jumătatea mileniului V B.C., iar așezarea de la Alba Iulia - *Lumea Nouă* reprezintă în momentul de față una din așezările-cheie în deslușirea acestui amplu și complex proces.

Datele C¹⁴ AMS — obținute din probe prelevate din complexe închise — înscriu situl de la *Lumea Nouă* printre așezările transilvănene cu secvențe de cronologie absolută. Se adaugă datele obținute prin metoda termoluminescenței, care începe să se valideze tot mai pregnant ca metodă de datare absolută și în arheologie, cu rol dublu, de a oferi date propriu-zise și totodată de a „calibra” datele C¹⁴ existente.

În *Annales Universitatis Apulensis, Series Historica*, 11/I, 2007